

Akerström

När kronobrevbäringsreformen genomfördes, gick gränsen mellan Bohuslän och Älvsborgs län längre österut och följde på en sträcka Göta älv. Den poststation som öppnades med 1875 års ingång med namnet Åkerström, redovisades sålunda i poststyrelsens brev den 17 december 1874 till länsstyrelsen i Göteborg. Enligt detta antogs handlanden Magnus Brun till föreståndare med 75 kr i årsarvode. För gångposten fram och åter mellan Hjärtum och Åkerström tecknades kontrakt med Anders Olsson i Sollum och för gångposten mellan Åkerström och Vänersborg med Gustaf Andersson.

Magnus Brun fick årsarvodet höjt till 150 kr enligt ett nytt kontrakt den 13 september 1875 men sade upp sig efter två år. Hemmansägaren J L Andersson anmälde sitt intresse för att överta poststationen men återkallade sin ansökan den 11 september 1877 "av orsak att han ej kommer att flytta till Åkerström". Postmästaren i Vänersborg föreslog mamsell Emerentia Uddman till efterträdare. Hon fick kontrakt från den 1 oktober 1877 men sade upp sig redan den 24 april 1878. På förfrågan föreslog länsstyrelsen den 11 maj 1878 folkskolläraren Karl Almén i Intagans skolhus till föreståndare. Efter ackorderande accepterade han en årsersättning av 175 kr.

Postdirektör Frans Brobergs inspektionsrapport den 31 december 1880 visar att poststationen fanns i Norra Intagans skolhus. Genom poststyrelsens beslut den 3 februari 1887 fick Karl Almén årsarvodet höjt till 240 kr. Inte förrän under sitt 78:e levnadsår avgick han och efterträddes den 1 mars 1926 av Elin Amalia Johansson, sedermera med efternamnet Kärrbäck. Även hon fick en lång tjänstetid. Hon följdes den 1 november 1951 av Margit Maria Elisabet Dahlström under fem månader, varefter målaren Erik Nikolaus Viklund tog över den 1 april 1952. Han hade varit föreståndare för poststationen i Drevviken februari 1920 - september 1925. Han blev den siste föreståndaren för Åkerströms poststation, som drogs in med utgången av oktober 1963.

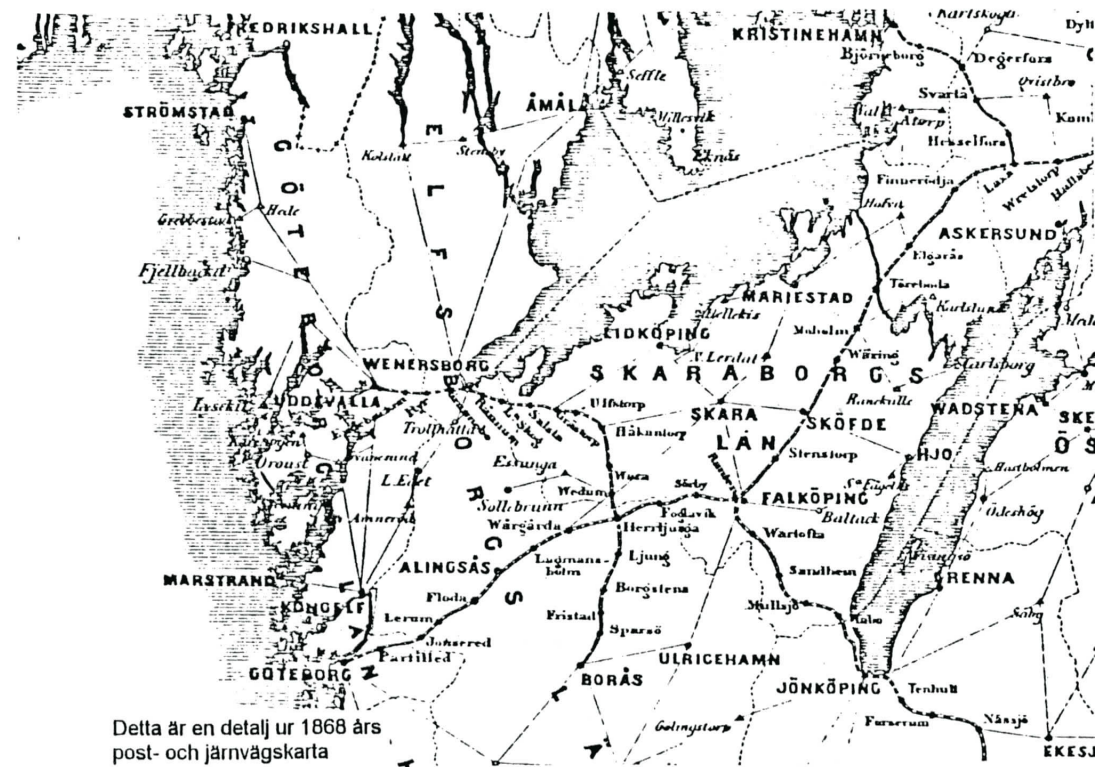
*Undertecknad förklarar sig
härmed villig att åläga sig poststa-
tionsföreståndare löst vid Åker-
ström mot 175 Kronors årlig lön.*

*Intagan den 20 juni 1878
Karl Almén*

Med folkskollärare Karl Alméns tillträde blev det stabilitet för posten i Åkerström. Han var föreståndare under tiden oktober 1878 - februari 1926.

Erik Lindgren

POST- historia från Inlands Fräkke och Inlands Torpe härad

Detta är en detalj ur 1868 års post- och järnvägskarta

Posthistorisk skriftserie nr 229
Andra upplagan, mars 1993

Amneröd

Regeringen bemyndigade generalpoststyrelsen den 9 mars 1860 att "*å lämplige ställen inrätta ett nytt slag av poststationer, vilka äro ämnade att, såsom speditionskontor, för mera avlägsna orter underlätta förbindelsen med närmaste postkontor eller postexpedition*".

Det kungliga brevet föranledde poststyrelsen att förhöra sig hos länsstyrelserna om behovet av sådana poststationer. Kungörelser från länsstyrelserna lämnade vägen öppen för framställningar om poststationer, framställningar som naturligtvis prövades noga före beslut.

Det kan vara av visst intresse att notera hur generaldirektör Wilhelm Roos angav en orsak till beslutet om poststationer på landsbygden. I sin historiska återblick i verkets första verksamhetsberättelse omtalade han att brevlådor hade uppsatts vid allmänna postvägar med början 1855 under vissa förutsättningar. Ett villkor var att en kommun eller flera korrespondenter på en ort förenade sig om att genom en lämplig person svara för tömning på behöriga tider av brevlådan. Det hela reglerades genom ett kungligt brev den 9 mars 1855 och av postmedel betalades 10 kr om året för bestyret med brevlådan. Men så skriver Roos följande:

"Då emellertid denna utväg till postutväxlingens underlättande endast i ringa mån av allmänheten anlåtats, beslöts år 1860 inrättandet av ett nytt slags poststationer, vilka skulle utgöra en art filialkontor till närmast liggande postkontor eller postexpeditioner".

Innan verkningarna av kungabrevet den 9 mars 1860 var synliga, fanns det i vårt land i stort sett inga andra fasta postanstalter än **postkontor**, vid denna tidpunkt 175 stycken. Av dessa var 48 postexpeditioner, en benämning som kan skapa problem för dem som inte sysslat med posthistoria. Låt oss kalla även dem för postkontor. De var i praktiken en lägre klass av postkontor. De högsta klasserna var enligt vokabulären postkontor och de lägsta klasserna var postexpeditioner. Båda slagen var med få undantag förlagda till städer.

Den poststation som öppnades i Amneröd den 1 april 1866 var således en av de nya postanordningar som kunde baseras på 1860 års regeringsbeslut. Man kan säga att den inrättades med födslovändor på grund av motstånd från postmästaren i Kungälv. Bakom framställningen om en poststation fanns ett 20-tal personer med kronolänsman W P Ahlenius och ägaren av Torskogs buk som främsta tillskyndare. De besvärade sig över att de måste passa postföraren mellan Göteborg och Vänersborg nattetid för att kunna ta emot och lämna sina postväskor. Därför anhöll de "*vördsammast att Kungl. Generalpoststyrelsen täcktes å hemmanet Amneröd i Westerlands socken av Inlands Torpe härad mitt för Gamla Lödöse inrätta en poststation*". Som föreståndare kandiderade underlöjtnanten Adolf Backman. Avslutningsvis framhöll de att ansökan hade så mycket mera skäl för sig som posten mellan Kungälv och Uddevalla nyligen hade rövats.

Postmästare Gustaf Lundvall, som då hade varit chef för postkontoret i Kungälv under två års tid, gillade inte framställningen. En orsak torde ha varit att han vid bifall skulle gå miste om inkomsterna för de lösväskor som utväxlades i Amneröd med den passerande postiljonen på diligenslinjen till Vänersborg. Han påpekade att brevväxlingen varit ringa och tyckte att korrespondenterna hade nära nog till något av postkontoren i Kungälv, Uddevalla, Vänersborg, Lilla Edet eller Trollhättan.

Klagomålen över att behöva passa diligensen med postväskor nattetid bemötte Lundvall med följande ord:

"En sådan olägenhet inträffar på många ställen i Sverige, t ex med ordinarie posten som härifrån avgår vid samma tider över Kyrkeby och medför 16 lösväskor utan att klagomål däröver förmärks".

Länsstyrelsen fann inte heller poststationen vara "av behovet påkallad" och postinspektör Georg Ameen i Göteborg ansåg sig "icke befogad att varken av- eller tillstyrka den begärda poststationen".

Med detta vaga stöd för ansökningen är det så mycket märkligare att poststyrelsen redan en vecka efter svaret från länsstyrelsen beslöt att en poststation skulle inrättas i Amneröd den 1 april 1866. Löjtnant Backman efterträddes redan följande år av dottern Josefina Cecilia.

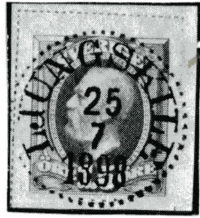
I gränsområdet mellan Bohuslän och Västergötland gjordes efter några år en omorganisation av postföringen, som bland annat fick till följd att en poststation inrättades i Gamla Lödöse den 1 maj 1871 (posthistoriskt häfte nr 151). Samtidigt drogs poststationen i Amneröd in och Josefina Backman fick nytta av sin erfarenhet i Amneröd genom att bli föreståndare i Gamla Lödöse. Det kan inte ha varit under någon längre period som en datumstämpel användes för post från Amneröd. Inte förrän i slutet av 1868 började poststationerna få egna datumstämplar och det gick åtskillig tid innan alla hunnit få sådana.

Poststationer skola den 1 nästinstundande maj öppnas vid *Gamla Lödöse* inom S:t Peders samt vid *Mellerud* inom Holms socken af Elfsborgs län; skolande den förra af dessa stationer lyda under postkontoret i Göteborg och derjemte direkt utvexla post med postkontoret i Lilla Edet samt den sednare lyda under postkontoret i Vänersborg och, utom med detta, direkt utvexla post med postkontoret i Amäl.

Poststationen i *Amneröd* indrages med april månads utgång.

Indragen post: Kungälv—Amneröd den 30 april.

I poststyrelsens cirkulär kungjordes indragningen av poststationen i Amneröd i samband med tillkännagivandet att poststationer skulle öppnas i Gamla Lödöse och Mellerud.

1875-01-01

Ljungskile

Startdatum för poststationen i Ljungskile skulle enligt preliminära överenskommelser mellan poststyrelsen och länsstyrelsen ha varit den 1 januari 1875 då ansvaret för kronobrevbäringen överfördes på postverket. För-senad leverans av inventarier eller andra skäl hindrade i några fall att poststationer verkligen "slog upp sina portar" eller hölls tillgängliga för eventuella postkunder avsedd dag.

Detta har ingen praktisk betydelse, eller som det heter, vad gör det om hundra år? Men för ortstämpelsamlare filatelister kan det ibland vara av vikt att veta hur tidig en "förstadagsstämpel" kan vara. För Ljungskiles del har det visat sig vara den 11 januari 1875 som gäller. Det framgår av ett brev till poststyrelsen den 16 december 1875 från den i Ljungskile tillsatte poststationsföre-ståndaren, handlanden A O Fröberg som hade affären i gästgivaregården.

Min gode vän Johan Pettersson på Tjörn som fortlöpande varit vänlig att hjälpa mig i min forskning och ge mig goda råd, har sett ett privatbrev från A O Fröberg till handlanden J F Andersson i Henån, daterat 4 januari 1875. Fröberg berättar i detta bl a att han är försedd med "skylt, postlåda, stämplor, vågar" men att han ännu väntar på alla sorters frimärken. Därefter gör han ett stämpelavtryck under det han skrivit, Ljungskile 4/1 1875!

I brevet den 16 december 1875, i vilket Fröberg uppger att poststationen varit verksam sedan den 11 januari samma år, ber han poststyrelsen att få sin årslön höjd från 250 kronor till det dubbla beloppet. Det blev avslag med hänvisning till att kontraktet gällde tre månader efter uppsägning. Och inte hade Fröberg sagt upp sig. Det var ju bra för honom att ha en poststation i affären och kanske lockade detta faktum till honom en eller annan extra kund som gjorde impulsköp i samband med postärendet.

Förgäves skrev Fröberg också den 18 januari 1877 i samma ärende till poststyrelsen samtidigt som han bad att poststationen skulle höjas från andra till första klass. Han hade fått stöd i det önskemålet av ett stort antal postkunder som behövde betjänas med sådana ärenden som en andra klassens poststation inte hade befogenhet att utföra. Poststyrelsen gick med på stathöjning av poststationen men inte lönehöjning.

Även efter nästa försök den 15 april 1881 fick Fröberg finna sig i att acceptera den ursprungligen fastställda årsersättningen. Han lämnade sin befattning med 1883 års utgång. Nu övertog ångbåtskommissionären Jacob Wilhelm Casimir Koch sysslan. Han hade redan ett avtal med postverket om transporter till poststationen vid gästgivaregården från ångbåtarnas tilläggsplatser vid bryggorna i Ljungskile och Lyckorna.

Koch fick i detta sammanhang ersättningen höjd för transporten och från och med 1886 fick han dessutom årslönen för arbetet med poststationen höjd till 500 kronor. Han var född 1848 och blev kvar i postverkets tjänst till

sin död i augusti 1923, d v s i det närmaste under 40 år. Hans efterträdare Hedvig Andersson var i sin tur i tjänst under 34 år, följt 1957 av Ragnar Askerup, som 13 år senare lämnade över till Evert Langemalm.

Hedvig Andersson fick uppleva att poststationen stathöjdes till postexpedition 1938 och Evert Langemalm fick vara med om att ny terminologi medförde benämningen "lokalpostkontor" 1977, innan Eva Oltegen tog över ansvaret för postservice till drygt 2000 hushåll med postadress Ljungskile.

Stämpelavtrycket LJUNGSKILE har utöver från egna datumstämplor funnits på post stämplad vid postombuden i Åsen och Ulvesund, i båda fallen med gravyren LJUNGSKILE POB 1. Postombudet i Ulvesund var av särskilda orsaker, som framgår i avsnittet om poststationen med detta namn, i verksamhet under blott två månader (november-december 1969), medan postombudet i Åsen fanns under perioden september 1939 - juni 1949.

*Till svar å skrifvelsen till Herr
Postmästaren och Riksdagen Emil Öhrnell
får jag härmed förklara mig villig att
ombesörja transporten för på platsen
af Posthuset från ångbåtarna med be-
rättelse i stundade år motsvarande af 10-150.
per år. Ljungskile den 15 Dec 1883.
J. W. Koch
Ångbåts- och Ångbåtskommissionären*

När Koch övertog poststationen med 1884 års ingång fick han ett ändrat kontrakt om postföringen. Det var en höjning, vilken postmästare Emil Öhrnell i Uddevalla bl a motiverade på följande sätt: "Herr Koch är den som kan åtaga sig transporten för lägsta avgiften, ty skall en person, som varken har med posten eller ångbåtarna att göra, åtaga sig denna befattning, kan det ej ske utan stor uppoffring av tid, då ångbåtarna kunna fördröjas flera timmar, och den person som skall avlämna och hämta post måste på bestämd tid finnas vid den brygga som ångbåten skall anlöpa, emedan bryggorna äro för långt avlägsna från den bebodda delen av Ljungskile för att man skall kunna invänta ångbåtens ankomstsinal och ej heller är ångbåten synlig förrän en kort stund före dess ankomst till bryggorna till följe av framskjutande uddar i farleden".

Mera om Ljungskile på nästa sida.

Från en av mina läsare, Lennart Gabrielsson i Täby, har jag fått intressanta uppgifter om Ljungskile innan det fanns någon poststation där, av vilka jag finner anledning att citera följande:

"1866 var Viktor Rydberg i behov av rekreation för att komma tillrätta med sitt återkommande svårmod och bodde en del av sommaren i Ljungskile. Färden från Göteborg gick först med hjulångaren Uddevalla till Stenungsund. Därifrån blev han rodd över till Stenungsön, varifrån han tog ångaren Örn, den enda kustbåt som kunde anlöpa Ljungskile. 'Örn' hade just fått tillstånd till brevlådebefordran enligt poststyrelsens beslut den 11 juni 1866.

Före avresan från Göteborg hade Rydberg inte försäkrat sig om någon bostad. Vid ankomsten till Ljungskile fick han emellertid hjälp av en rektor från Vänersborg och blev sommargäst hos handlanden A. Larsson, vars affär låg nära stranden och badbassinen.

Under vistelsen i Ljungskile brevväxlade Rydberg flitigt med Stina och Thorsten Hedlund, hustru och son till den berömde utgivaren av Göteborgs Handels- & Sjöfartstidning, S A Hedlund. Det är genom denna korrespondens vi har kunskap om så många detaljer kring vistelsen.

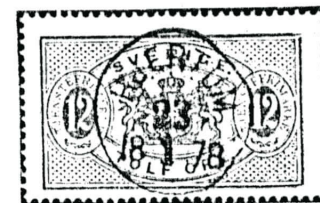
Rydberg inspirerades till att påbörja sin berömda översättning av Goethes 'Faust'. Traktens skönhet gav bakgrund till miljön i diktverket 'Ett drömliv'. Härutöver författade han så gott som dagligen långa epistlar till familjen Hedlund. Ett brev av den 31 juli 1866 har gett upphov till några posthistoriska frågeställningar. Jag citerar i utdrag:

'Efter att hafva tillbragt ett par timmar i Simmersröds vackra park med att betrakta den guldglitrande Ljungskile-viken och i annotationsbok göra anteckningar till öfversättningen af 'Faust' (ty Fru Hedlund skall tro: här är man flitig med besked: här arbetar man oupphörligt, när man inte latas), vandrade jag framemot 6-tiden, då posten plägar komma, tillbaka till min bostad, postkontoret, i hopp att direkte och egenhändigt få ur postväskan uppfiska ett alldeles färskt bref från Bjurslätt. När jag kommit ned på landsvägen, var det första, som jag fick se, postiljonen på sin kärra. Solen sken på hans posthorn, läderbälte och sabelfäste, piskan smällde, dammet rök kring hjulen och Mufti kilade under argaste skall efter karetan, liksom han velat säga: 'stanna krabat, ty du har i väskan något som tillhör min herre'. När jag kom in på postkontoret, som tillika uppfyllde den vackra bestämmelsen att vara hökarebod, stod bakom disken min värds rödhåriga och förhoppningsfulle son, postsekreteraren med viktig min sorterande breven, medan boden var full av väntande tjänsteandar, som efterfrågade bref till deras herrskap'.

Något postkontor fanns ej i Ljungskile och poststationen öppnades så sent som 1875. Rydberg har därför sannolikt använt ordet postkontor i allmän mening: lokalen där man lämnade in och hämtade brev".

På min läsares fråga hur postgången egentligen fungerade före poststationens tid har jag utan tillgång till lokala akter och svarat följande:

"Enligt 1872 års postortslexikon, 'utgivet på föranstaltande av Kungl. Generalpoststyrelsen' hade Ljungskile lösväskor såväl med Uddevalla som med Kungälv. Den som skickade brev till Ljungskile kunde alltså välja mellan två huvudadresser med angivande av Ljungskile som adress på raden före Uddevalla eller Kungälv. Det låter som en enkel förklaring men innebär att såväl posterna söderifrån som de som kom norrifrån medförde lösväskor till Ljungskile. Det är antagligt att handlanden hade hand om lösväskorna så att befolkningen var van att vända sig till hökareboden i postärenden. Vanligtvis var det socknarna som höll lösväskorna och lät kungöra ankommen post i kyrkorna".

1875-01-01--1967-03-31

Hjärtum

I ett brev till länsstyrelsen den 17 december 1874 redovisade poststyrelsen vilka förslag om postförare och poststationsföreståndare som i anledning av kronobrevbäringsreformen hade godtagits för tillämpning från 1875 års ingång. De var baserade dels på tidigare överläggningar mellan landskansliet och postverkets representanter och dels på brev från landskansliet den 9 september samt den 3, 4 och 15 december 1874.

Enligt brevet skulle en kärrpostföring inrättas mellan Hjärtums och Västerlanda nya poststationer med lantbrukaren Alfred Andersson i Bilegården som entreprenör med en ersättning av 2 kr per mil i ena riktningen och kr 1:50 i den andra. Till föreståndare för poststationen i Hjärtum (då stavat Hjertum) antogs kronolänsmannen A B Cedergren med 150 kr i årsersättning.

I ett brev till poststyrelsen den 11 maj 1876 anmälde postmästare J A Petersson i Vänersborg att "Cedergren den 18 sistlidne april begivit sig från hemorten, utan att härstädes begära permission". Postmästaren hade tills vidare förordnat skolläraren A M Nydén att förestå poststationen.

Den 20 maj 1876 kunde postmästaren skriva till poststyrelsen att "kronolänsmannen A B Cedergren numera anmält sin återkomst till stationen, men ändock icke hittills redovisat bekomna frimärken". Det hela ledde till Cedergrens självmant avgivna uppsägning den 31 maj 1876.

*Utskrif för jag ödmjukast uppsäga det mellan
Kongl. General Poststyrelsen och mig den 17 decem-
ber 1874 afslutade kontrakt, hvareigenom jag blif-
vit anlagd till föreståndare för Hjertums Post-
station. Hjertum den 31. Maj 1876.*

A. Cedergren

En kontakt med länsstyrelsen följdes av förord för Nydén att bli ordinarie föreståndare för poststationen. Det blev han också, trots att han inte gick med på årsersättningen på 150 kronor, för vilken förslagskontraktet var utställt. Detta byttes ut mot ett nytt kontrakt avseende 200 kr om året.

Från en av mina läsare, Lennart Gabrielsson i Täby, har jag fått intressanta uppgifter om Ljungskile innan det fanns någon poststation där, av vilka jag finner anledning att citera följande:

"1866 var Viktor Rydberg i behov av rekreation för att komma tillrätta med sitt återkommande svårmod och bodde en del av sommaren i Ljungskile. Färden från Göteborg gick först med hjulångaren Uddevalla till Stenungsund. Därifrån blev han rodd över till Stenungsön, varifrån han tog ångaren Örn, den enda kustbåt som kunde anlöpa Ljungskile. 'Örn' hade just fått tillstånd till brevlådebefordran enligt poststyrelsens beslut den 11 juni 1866.

Före avresan från Göteborg hade Rydberg inte försäkrat sig om någon bostad. Vid ankomsten till Ljungskile fick han emellertid hjälp av en rektor från Vänersborg och blev sommargäst hos handlanden A. Larsson, vars affär låg nära stranden och badbassinen.

Under vistelsen i Ljungskile brevväxlade Rydberg flitigt med Stina och Thorsten Hedlund, hustru och son till den berömda utgivaren av Göteborgs Handels- & Sjöfartstidning, S A Hedlund. Det är genom denna korrespondens vi har kunskap om så många detaljer kring vistelsen.

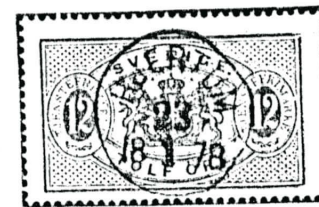
Rydberg inspirerades till att påbörja sin berömda översättning av Goethes 'Faust'. Traktens skönhet gav bakgrund till miljön i diktverket 'Ett drömliv'. Härutöver författade han så gott som dagligen långa epistlar till familjen Hedlund. Ett brev av den 31 juli 1866 har gett upphov till några posthistoriska frågeställningar. Jag citerar i utdrag:

'Efter att ha haft tillbragt ett par timmar i Simmersröds vackra park med att betrakta den guldgilttrande Ljungskile-viken och i annotationsbok göra anteckningar till översättningen af 'Faust' (ty Fru Hedlund skall tro: här är man flitig med besked: här arbetar man oupphörligt, när man inte låtas), vandrade jag framemot 6-tiden, då posten plägar komma, tillbaka till min bostad, postkontoret, i hopp att direkte och egenhändigt få ur postväskan uppfiska ett alldeles färskt brev från Bjurslätt. När jag kommit ned på landsvägen, var det första, som jag fick se, postljonen på sin kärra. Solen sken på hans posthorn, läderbälte och sabelfäste, piskan smällde, dammet rök kring hjulen och Mufti kilade under argaste skall efter karetan, liksom han velat säga: 'stanna krabat, ty du har i väskan något som tillhör min herre'. När jag kom in på postkontoret, som tillika uppfyllde den vackra bestämmelsen att vara hökarebod, stod bakom disken min värds rödhårig och förhoppningsfulla son, postsekreteraren med viktig min sorterande breven, medan boden var full av väntande tjänsteandar, som efterfrågade brev till deras herrskap'.

Något postkontor fanns ej i Ljungskile och poststationen öppnades så sent som 1875. Rydberg har därför sannolikt använt ordet postkontor i allmän mening: lokalen där man lämnade in och hämtade brev".

På min läsares fråga hur postgången egentligen fungerade före poststationens tid har jag utan tillgång till lokala akter och svarat följande:

"Enligt 1872 års postortslexikon, 'utgivet på föranstaltande av Kungl. Generalpoststyrelsen' hade Ljungskile lösväskor såväl med Uddevalla som med Kungälv. Den som skickade brev till Ljungskile kunde alltså välja mellan två huvudadresser med angivande av Ljungskile som adress på raden före Uddevalla eller Kungälv. Det låter som en enkel förklaring men innebär att såväl posterna söderifrån som de som kom norrifrån medförde lösväskor till Ljungskile. Det är antagligt att handlanden hade hand om lösväskorna så att befolkningen var van att vända sig till hökareboden i postärenden. Vanligtvis var det socknarna som höll lösväskorna och lät kungöra ankommen post i kyrkorna".

1875-01-01--1967-03-31

Hjärtum

I ett brev till länsstyrelsen den 17 december 1874 redovisade poststyrelsen vilka förslag om postförelare och poststationsföreståndare som i anledning av kronobrevbäringsreformen hade godtagits för tillämpning från 1875 års ingång. De var baserade dels på tidigare överläggningar mellan landskansliet och postverkets representanter och dels på brev från landskansliet den 9 september samt den 3, 4 och 15 december 1874.

Enligt brevet skulle en kärpostförelare inrättas mellan Hjärtums och Västerlanda nya poststationer med lantbrukaren Alfred Andersson i Bilegården som entreprenör med en ersättning av 2 kr per mil i ena riktningen och kr 1:50 i den andra. Till föreståndare för poststationen i Hjärtum (då stavat Hjärtum) antogs kronolänsmannen A B Cedergren med 150 kr i årsersättning.

I ett brev till poststyrelsen den 11 maj 1876 anmälde postmästare J A Petersson i Vänersborg att "Cedergren den 18 sistlidne april begivit sig från hemorten, utan att härstädes begära permission". Postmästaren hade tills vidare förordnat skolläraren A M Nydén att förestå poststationen.

Den 20 maj 1876 kunde postmästaren skriva till poststyrelsen att "kronolänsmannen A B Cedergren numera anmält sin återkomst till stationen, men ändock icke hittills redovisat bekomna frimärken". Det hela ledde till Cedergrens självmant avgivna uppsägning den 31 maj 1876.

*Utskrif af jag ödmjukast uppsäga det mellan
Kongl. General Poststyrelsen och mig den 17 decem-
ber 1874 afslutade kontrakt, hvareigenom jag blif-
vit anlagd till föreståndare för Hjertums Post-
station. Hjertum den 31. Maj 1876.*

A. Cedergren

En kontakt med länsstyrelsen följdes av förord för Nydén att bli ordinarie föreståndare för poststationen. Det blev han också, trots att han inte gick med på årsersättningen på 150 kronor, för vilken förslagskontraktet var utställt. Detta byttes ut mot ett nytt kontrakt avseende 200 kr om året.

Efter postdirektör Frans Brobergs inspektionsresor 1880 anmälde denne bland annat att frimärken hade sålts i Hjärtum under en ettårsperiod för 499 kronor. Det var mer än nog för att poststationen kunde anses lönsam enligt den tidens sätt att räkna. I rapporten anmälde Broberg poststationsföreståndare Nydéns anmärkning "att postföraren å linjen icke hade något posthorn, varmed han kunde giva sin ankomst tillkänna".

Den 1 oktober 1892 övertog Ebba Amanda Malmstedt poststationen, nu med 250 kr i årsarvode. Hon begärde i ett brev till poststyrelsen den 16 april 1894 "att få flytta poststationen omkring 200 steg närmare kyrkan än där den nu är belägen". Hennes motivering var att den lokal som använts under de tio sistförflutna åren var "i hög grad ohälsosam, kall och fuktig". Hon nämnde i sammanhanget sin avsikt att låta uppföra en egen bostad och undrade "om det vore möjligt få lite extra hjälp till bygget".

Sedan poststyrelsen genom postkontoret i Kungälv fått veta att den begärda flyttningen av poststationen inte föranledde någon ökning av väglängden för postföraren på linjen Kungälv - Åkerström - Trollhättan, medgavs flyttningen, men beslutet innehöll också brasklappen att någon byggnadshjälp inte kunde beviljas för poststationsföreståndaren.

Flyttningen genomfördes men hur det gick med etapp 2, d v s fröken Malmstedts planer på ett eget hus, det har jag inte kunnat utröna. Genom ett kontrakt, daterat den 19 december 1896, blev emellertid folkskolläraren Claes Adrian Jacobsson från följande års ingång ansvarig för poststationen i Hjärtum, alltså med 250 kronor i årsarvode. Han följdes den 1 juli 1912 av fröken Rut Hildur Jacobsson. Hon beviljades s k årligt understöd med 1668 kronor vid sin avgång den 1 augusti 1954.

Efter ett par månaders vakans tillträdde som ordinarie föreståndare telefonbiträdet Kerstin Gurli Persson, senare med efternamnet Ljungstedt. Hon fick uppleva poststationens indragning med mars månads utgång 1967 men bereddes då fortsatt anställning i postverket.

Ingen poststation

Vesten

Vid en extra kommunalstämma med Hjärtums församling den 17 februari 1905 protokollfördes i § 4 stämmans beslut "att till Kungl. Generalpoststyrelsen ingå med ansökan om att Generalpoststyrelsen godhetsfullt ville tillmötesgå allmänheten inom församlingen genom anordnandet av en daglig körpost, eller minst 4 gånger i veckan mellan Lilla Edets och Trollhättans poststationer genom Hjärtums socken med anhalt vid poststationerna Hjärtum och Åkerström, ävensom att en mindre poststation inrättades vid Vesten". I en bilaga erbjöd sig kronojägaren Henning Melin att åta sig uppgiften som poststationsföreståndare.

Det blev ett omfattande ärende som efter åtskilliga remisser redovisades av postinspektören i Göteborg i ett brev till poststyrelsen den 25 oktober 1905. Postmästaren i Lilla Edet hade förordat inrättande av en poststation i Vesten och gångpost med sex turer i veckan från Hjärtum till Vesten. Däremot ansåg poststationsföreståndaren i Hjärtum att en poststation i Vesten var överflödig men tillstyrkte gångpost dit. Landstatstjänstemännen ansåg inte att det behövdes någon poststation i Vesten men att framförd önskan om förbättrade postförhållanden skulle tillgodoses om lantbrevbäringen på linjen Åkerström - Vesten ökades från dåvarande två till fyra turer i veckan samt om också en ny lantbrevbäring med fyra veckoturer inrättades från Åkerström till Sanna skolhus.

Postinspektören gjorde efter utredning en viss justering av landstatstjänstemännens förslag och hemställde hos poststyrelsen att lantbrevbäringen Åkerström-Vesten skulle utökas till fyra veckoturer och att ny lantbrevbäring med fyra veckoturer skulle anordnas på en ca 5 km lång linje Hjärtum - Sollum - Torp - Utby - Sanna skolhus.

Till postdirektörens framställning bifogades förslagskontrakt med Axel Karlsson från Ängen i Vassända Naglums församling om lantbrevbäring på linjen Åkerström - Vesten med en ersättning av 95 öre per tur samt med August Olofsson från Röd i Hjärtums församling om lantbrevbäring på linjen Hjärtum - Sanna skolhus med en ersättning av kr 1:20 per tur. Den tidigare lantbrevbäraren på linjen Åkerström - Vesten August Johansson i Intagan frånträdde sitt kontrakt. Axel Karlsson erbjöd sig att fullgöra turen för fem öre mindre per tur än vad August Johansson haft, men den sistnämnde hade förklarat sig "villig att från och med den dag då sådan utsträckt lantbrevbäring å linjen kommer till stånd, utan föregående uppsägning frånträda sitt kontrakt".

Tanken på en poststation i Vesten förblev en dröm.

Kungl. Generalpoststyrelsen.

Åberogande Kungl. Styrelsens skrifvelser den
linnerörande månaden den 9304/1342, öfverlämnas
hänfänt det exemplar af kungligt af den 16 december
1904, angående lantbrevbäringen å linjen Åkerström -
Vesten, som på sin tid till närvarande lantbrev-
bäraren August Johansson öfverlämnades.

Postkontoret i Trondheim den 13 november 1905.

Roap Blomberg.

Västerlanda

I Västerlanda socken fanns under tiden 1 april 1866 - 30 april 1871 poststationen med namnet Amneröd, om vilken detta häftes första avsnitt handlar. När postverket tog över ansvaret för kronobrevbäringen med 1875 års ingång, fick Västerlanda socken åter en poststation, nu med sockennamnet. Posten befordrades dit med kärrpost från Kungälv. Om detta upprättades ett kontrakt med inspektoren J E Löfstedt som fick kr 1:75 för varje mil som hans "underentreprenör" färdades med posten.

Till föreståndare för poststationen i Västerlanda antogs skolläraren P M Norén med 150 kr i årsarvode. Detta höjdes efter hans begäran till 240 kr genom poststyrelsens beslut den 29 september 1876. Poststationen låg i skolhuset.

Efter Noréns död i december 1893 vikarierade änkefru Brita Maria Norén och blev anställd på kontrakt med följande års ingång. Årsersättningen hade då hunnit stiga till 300 kr. Under hennes tjänstgöringstid fördes indragning av poststationen på tal. Detta berodde på att frimärksåtgången var förhållandevis liten. Postdirektionen i Göteborg anförde emellertid bl a följande efter verkställd utredning:

"Att nu indraga poststationen och ersätta densamma med lantbrevbäring Göta-Västerlanda komme att försämra ortens postförhållanden i sådan grad, att en dylik åtgärd icke kan tillstyrkas. En lantbrevbäring Göta-Västerlanda komme nämligen att tillgodose allenast en ringa del av orten, medan övriga korrespondenter bleve hänvisade till poststationen i Göta, dit trafiken, över Göta älv, är rätt besvärlig".

Postdirektionens förslag att sänka kostnaderna genom att minska postföringsturena från sex till fyra gånger i veckan hade behandlats på ett tidigare stadium. En extra kommunalstämma i Västerlanda skolhus vid kyrkan den 26 juni 1910 hade bestämt motsatt sig detta, något som påverkade postdirektionens ställningstagande. Däremot hade entreprenören för postföringen från Göta, August Nilsson, nedsatt sitt anspråk från kr 1:50 till kr 1:25 per tur. Detta skulle ge honom en årsersättning på 390 kr i stället för 468 kr. På denna linje gick poststyrelsen i sitt beslut den 4 november 1910. Med framställningen fanns en skrivelse undertecknad av många korrespondenter, som erbjöd sig att *"utöver det arvode av Postverket som den nuvarande postbäraren lär vilja åtaga sig bärningen ifråga för, till honom erlägga ett särskilt belopp per år"*.

Änkefru Norén fick från mars 1913 100 kr i biträdesersättning utöver årsarvodet som fortsatt var 300 kr. Hon avled i januari 1916 och hemmansägaren Janne Petter Svensson vikarierade tills fröken Annie Margareta Jansson fick ett kontrakt från den 1 februari 1917. Hon blev inte heller långvarig på sin post. Med 1920 års ingång övertog nämligen fru Ingrid Margareta Nyström poststationen. Hon avlöstes i sin tur redan i oktober 1922 av just Annie Margareta Jansson, som denna gång blev kvar i tre år. Fröken Anna Linnéa Magnusson tog över den 1 december 1925 och blev Posten trogen till pensioneringen den 1 juli 1964. I samband härmed drogs poststationen in. Postortsnamnet Västerlanda återinfördes som adressnamn den 1 april 1992.

Backamo

Som framgår i det tidigare avsnittet om Åsen gjordes redan 1876 ett försök att få en poststation i Åsens gästgivaregård, bland annat med hänvisning till behovet av postservice för militärpersonalen i Backamo. Då framhölls också att den poststation som hade öppnats i Ljungskile borde ha legat i Åsen. Det försöket fick inte framgång men lägerplatsernas behov av postservice började tillgodoses efter hand på olika håll i vårt land.

Sålunda öppnades den 26 april 1884 en poststation i Backamo. Den skulle hållas öppen endast under mötestiden. Dess förste föreståndare var handlanden Elias Forsberg, som överlämnade poststationen till dottern Anna Maria Forsberg. Hon hade tidigt börjat hjälpa fadern med posten. Hon fick från 1895 250 kronor i ersättning för den tid då poststationen var i verksamhet. Hon fick dessutom ett biträdesanslag på 45 kronor för samma tid.

Under några av poststationens första år förde undantagsägaren Sven Bengtsson i Spriteröd post med häst och åkdon varje dag mellan Backamo och Uddevalla via Ljungskile poststation. Han fick 3 kronor i ersättning för varje tur fram och åter.

Öppethållandeperioderna för poststationen i Backamo varierade till följd av växlingar för mötestiderna. Det var förhållandevis långa perioder, t ex från den 8 maj till den 13 september 1896, från den 26 april till den 14 september 1897 och från den 6 maj till den 16 september 1898.

Som framgår av det följande avsnittet om Hasteröd hade en möjlig indragning av poststationen förts på tal vid det nya seklets ingång på grund av en till synes förhastad tanke om lägerplatsens avveckling. Så blev det emellertid inte, utan snarare tvärtom genom poststyrelsens beslut att poststationen skulle hållas öppen även efter vapenövningarnas slut 1902. Det året öppnades den "tillfälliga" poststationen den 1 april och skulle enligt det tidigare tillämpade systemet ha stängts den 1 oktober. Ersättningen för perioden under 1902 års vapenövningar hade enligt poststyrelsens beslut den 29 mars 1902 höjts från 250 till 300 kr. Genom ett nytt beslut av poststyrelsen den 19 september 1902 fastställdes årsersättningen till 480 kr, räknat från och med oktober 1902.

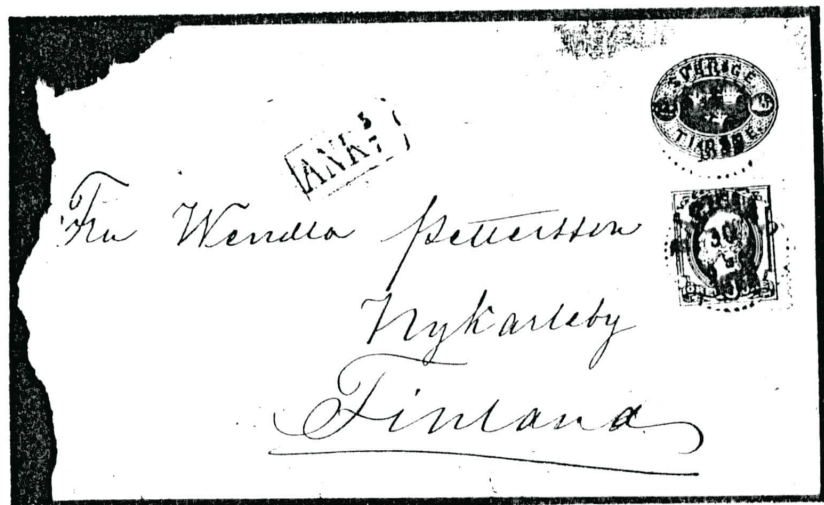
Anna Maria Forsberg fortsatte som poststationsföreståndare och fick från den 1 oktober 1905 årsarvodet höjt till 600 kr. När hon förflyttades till Edane den 1 oktober 1915, tog fröken Anna Jeanette Persson över poststationen, dock med betydligt lägre årsarvode. Från 1918 års ingång hade hon sålunda 240 kr om året jämte 120 kr i dyrtidstillägg, men hon fick uppleva att poststationsföreståndarekåren inordnades i ett gemensamt system med avtalsenliga löner beroende av poststationernas klassificering. Hon uppehöll sin befattning i mer än 30 år och hann få medaljen för nit och redlighet i rikets tjänst innan hon avled i oktober 1946 i sitt 57:e levnadsår.

Efter en vakansperiod tillsattes Gertrud Ingeborg Friberg som föreståndare 1947. Hon följdes den 1 juni 1956 av hushållerskan Sara Helena Eriksson. Poststationen befanns olönsam i efterkrigstidens rationalisering i motoriseringens tecken och med mars månads utgång 1963 drogs poststationen in.

Indragningen hade förts på tal två gånger tidigare, dels i det redanda sammanhanget då det fanns flyktiga planer på att avveckla mötesplatsen och dels i samband med besparingsdirektiv under 1930-talets depression. Poststyrelsen hade sålunda anmodat postdirektörerna den 17 april 1932 att undersöka och yttra sig "angående eventuell indragning eller utbyte av poststationer med årsuppbörd av högst 500 kr."

Inom västra postdistriktet var 16 poststationer föremål för undersökning på grund av låg uppbörd. Om Backamo skrev postdirektionen i sitt svar den 29 mars 1933 att uppbörden hade ökats och att det kommit protester mot ifrågasatt indragning. Poststyrelsens beslut fick följande utformning:

"Vid ärendets föredragning denna dag (1 april 1933) har generalpoststyrelsen bestämt att de poststationer inom västra distriktet, varom nu är fråga, skola t v bibehållas. Ni torde emellertid fortfarande hava Eder uppmärksamhet riktad på angelägenheten av att poststationer av här ifrågavarande slag, då så lämpligen låter sig göra, utbytes mot billigare postanordningar"

Brev från kaptenen vid Bohusläns regemente, Fredrik Pettersson, till hans hustru Wendela Pettersson. Fredrik Pettersson blev sedermera landshövding i Jönköpings län.

Brevet tillhör Johan Petterssons samlingar. Även vinjetterna för avsnitten om Hasteröd och Hjærtum är lånade från dessa.

Den med min enkla apparatur svårreproducerade bilden uppges vara tagen i Lyckornas poststation i början av 1900-talet.

1902-06-01--1970-08-31

Lyckorna

I Ljungs socken öppnades den 1 juni 1902 poststationen Lyckorna, avsedd att hållas öppen sommartid. Trägårdsmästare Carl Olsson fick ett avtal som avsåg tiden juni - augusti. Efter några år visade det sig att det fanns badgäster i Lyckorna längre tid än bara under de egentliga sommarmånaderna och under åren 1905 och 1908 utsträcktes säsongen för poststationen att vara från den 1 maj till och med den 15 september.

Efter säsongstängningen den 15 september 1908 fanns det så stor bofast befolkning att dess önskemål om åretrunt-öppethållande ansågs böra tillgodoses och poststyrelsen beslöt att poststationen skulle öppnas åter den 1 december för att i fortsättningen hållas öppen permanent. Carl Olssons arvode hade från början varit 100 kr per månad med vissa tillägg så länge poststationen bara hölls öppen på sommaren men fastställdes för tiden från och med 1913 till 600 kr om året.

Med 1933 års ingång övertog fröken Anna Maria Olsson poststationen. Vid 60 års ålder avgick hon med s k årligt understöd den 1 april 1949 och Margit Kristina Elisabet Andersson blev nu föreståndare. Hon kom att bli den siste ordinarie föreståndaren. Efter hennes avgång med pension den 1 april 1970 hölls befattningen vakant till poststationens indragning med augusti månads utgång 1970.

1902-10-01--1951-01-31

Hasteröd

I ett brev till poststyrelsen den 9 december 1901 vände sig fanjunkare C M Holmquist i Hasteröd med begäran om att få en poststation i Hasteröd i Hjärtums socken. Brevet undertecknades av åtta medsökande, däribland handlanden A Svensson, som erbjöd sig att *"mot billig ersättning sköta stationen här och tillsläppa rum för densamma"*.

Tanken på en poststation utöver den som redan fanns i Hjärtums socken, framkallades av förslag från några personer i Backamo, som hade anhållit att poststationen i Backamo skulle hållas öppen året om. I framställningen hette det att det skulle uppfylla *"ett länge känt behov för den orten, men om behovet bliver uppfyllt där, så är tyvärr denna trakt, som i många år försökt få ändrade postförhållanden icke därmed hjälpt, utan om station inrättas på Backamo, så bör den icke bli ändstation utan posten fortsätter vägen till Hasteröd"*.

En information om att denna framställning hade gjorts, undertecknades av betydligt flera petitionärer än i det ursprungliga ärendet. Informationen skickades i januari 1902 till riksdagsmannen Johan Larsson som tillsammans med en kollega lämnade den till poststyrelsen *"och varmt förordade förevarande framställning"*.

I en följande remissbehandling visade poststationsföreståndare Koch i Ljungskile på möjligheten att ändra postföringen å ett sådant sätt att Hasteröds-borna kunde tillgodoses utan att en poststation öppnades där. Däremot var poststationsföreståndare J O Andersson i Ucklum mera öppen för behovet av en poststation i Hasteröd.

Kronofogden för Inlands fögderier med säte i Kungälv uppgav i ett brev till postinspektionen den 17 april 1902 att han hade *"framhållit lämpligheten av inrättande av poststation å Backamo lägerplats hela året om, samt om anordnande av lantbrevbäring därifrån till Sundören i Hjärtums socken"*. En poststation Hasteröd kunde han emellertid inte förorda. Han tillade: *"Den skäligen glest befolkade trakt, för vilken en poststation i Hasteröd skulle vara till gagn, torde i postalt hänseende böra bliva tillräckligt tillgodosedd om lantbrevbäring anordnas från Backamo till Sundören"*.

Postmästare Pehr Thorin i Lilla Edet påpekade att om en poststation öppnades i Hasteröd vore det bättre med postgång dit från Lilla Edet och inte via Backamo, såväl för kostnaden som för tidpunkten för postens ankomst till Hasteröd. Han tillade dessutom:

"Fråga är å bane att förlägga den kontingent av militärer, som nu övas å Backamo, på annat ställe. Härigenom bleve väl poststationen sommartiden å sagde plats också obehövlig, helst om poststation i det närbelägna Hasteröd inrättas".

Postinspektör Otto Schütz i Göteborg redovisade hela ärendet till poststyrelsen den 25 juli 1902. Han hade efter verkställd undersökning kommit till samma resultat som postmästaren i Lilla Edet. Utan att beröra frågan om Backamo föreslog han sålunda att en poststation skulle öppnas i Hasteröd med handlanden August Svensson som föreståndare och att en gångpost skulle öppnas mellan Lilla Edet och Hasteröd med tre turer i veckan fram och åter. Han sände med ett förslagskontrakt med Svensson som avsåg en åsersättning på 100 kr för poststationen och ett förslagskontrakt med torparen Otto Petter Andersson från Kleven om gångpostföring med en ersättning av 75 öre för varje tur fram och åter. Detta godtog poststyrelsen vid föredragning den 1 augusti 1902 och poststationen öppnades med oktober månads ingång 1902. Eftersom postföringsturena fullgjordes tisdagar, torsdagar och lördagar, blev den första reguljära förbindelsen från Lilla Edet den 2 oktober, som framgår av illustrationen.

343, II. Lilla Edet—Hasteröd. (Gångpost.) (Från den 2 oktober 1902.)					
—	1,45	0,6	Lilla Edets postkontor	T. Th. L.	11,30
3,15	—		Hasteröds poststation	T. Th. L.	— 10,0

I det närmaste 20 år blev tjänstetiden i Hasteröd för August Svensson. För honom vikarierade under tiden 14 december 1921 - 28 februari 1922 en av initiativtagarna till poststationen, löjtnant C M Holmquist, och den 1 mars 1923 övertog ingenjören och handlanden Torsten Emanuel Löfvander kontraktet. Hans tid blev också kortvarig medan hans efterträdare från april 1923, arrendatorn Gillis Ivarsson förestod poststationen ända till dess indragning med januari månads utgång 1951. Han tillerkändes då ett årligt understöd med 600 kr, en form av hjälp som tillämpades innan det ännu fanns någon formell pensionsmöjlighet för avtalsanställd personal.